

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Логістика кризових ситуацій»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Логістика

**за темою - Підвищення ефективності логістики в умовах ліквідації
стихійних лих**

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
15.08.2022 № 1

Розробники: старший викладач циклової комісії економіки та управління,
к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.

Рецензенти:

1. Старший викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Харченко М.В.
2. Професор кафедри логістики НАУ, доктор економічних наук, професор, експерт Українського логістичного альянсу (УЛА) Смерічевська С.В.

План лекції:

1. Основні показники ефективності системи МТЗ діяльності під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
2. Система МТЗ.

Рекомендована література:

Основна:

1. Закони України «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про державне оборонне замовлення», «Про основи національної безпеки України», «Про організацію оборонного планування».
2. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».
3. Барковець А.І., Шведун В.О. Антикризисний менеджмент у державному управлінні. Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Харків, 22-23 лютого 2017 р.). Х.: НУ ЦЗУ, 2017. С. 197.
4. Чуб І.А., Михайловська Ю.В., Новожилова М.В. Формалізація задачі ресурсного забезпечення ліквідації техногенної надзвичайної ситуації. Збірник наукових праць "Проблеми надзвичайних ситуацій". 2017. Вип. 25. С. 154-158.
5. Попов В.М., Чуб І.А., Гудак Р.В. Оцінка ефективності розподілу ресурсного забезпечення ліквідації надзвичайної ситуації. Збірник наукових праць "Проблеми надзвичайних ситуацій". 2017. Вип. 26. С. 108-112.
6. Крикавський Євген. Логістичне управління. Підручник. — Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2005. — 684 с.
7. Крикавський Є. Логістика. Основи теорії: Підручник — 2-е вид., доп. і переробл. — / Є. Крикавський. — Львів : НУ «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2006. — 456 с.
8. Крикавський Є. Логістика. Основи теорії: Підручник / Є. Крикавський. — Львів : НУ «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2004. — 416 с.
9. Чухрай Н.І. Логістичне обслуговування: Підручник / Н.І. Чухрай — Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006 — 284 с.
10. Якубовський О.П. Управління ризиками та кризами / Якубовський О.П., Пахомова Т.І., Драгомирецька Н.М // (опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни): Навчальний посібник. — К.: Центр дистанційного навчання НАДУ при Президентіві України, 2005. — 68 с.
11. Чухрай Н. Логістичне обслуговування: Підручник. / Н. Чухрай. — Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. — 292 с.
12. Гаджинский А.М. Логистика. / А.М. Гаджинский. — М.: Маркетинг,

2000. – 375 с.

13. Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії. / Є.В. Крикавський. – Л.: Національний університет «Львівська політехніка», Інтелект-Захід, 2004. – 416 с.

14. Белаї С.В. Розроблення комплексного державного механізму протидії кризовим ситуаціям за масовою участю населення. Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія: Державне управління. Запоріжжя: Класич. приват. ун_т. 2013. № 3 (43). С. 57-61.

15. Сумець О.М. Логістика кризових ситуацій. Конспект лекцій. Освітньо-професійна програма «Логістика», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 073 Менеджмент. КЛК ХНУВС. 2020.

Додаткова:

16. Карпенко Г. П. Логістичні термінологічні студії в Україні / Г. П. Карпенко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка. – 2013. – № 14. – С. 191–196.

17. Яковлєв А. І. Удосконалення методичних засад управління витратами на промислових підприємствах / А. І. Яковлєв // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 7. – С. 17–19.

18. Сачинська Л. В. Управління логістичними витратами підприємства / Л. В. Сачинська // Маркетинг та логістика в системі менеджменту: тези доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 8–10 листопада 2012 р.). – 2012. – С. 382–383.

19. Окландер М. А. Логістика / М. А. Окландер. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.

20. Рета М. В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік / М. В. Рета // Бізнес Інформ. – 2012. – № 8. – С. 155–158.

21. Помірко Н. М. Класифікація логістичних витрат у формуванні системи управління ними на промисловому підприємстві / Н. М. Помірко // Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2010. – № 669. – С. 99–107.

22. Крикавський Є. Логістика та управління ланцюгами поставок: Навч. посібник / Є.Крикавський, О.Похильченко, М. Фертч. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. –844 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

23. Публічний звіт Голови ДСНС про результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2016 році. URL: <https://www.dsns.gov.ua/files/2017/2/22/2016.pdf>

24. Публічний звіт Голови ДСНС про результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2017 році. URL: [https://www.dsns.gov.ua/files/2018/1/26/Zvit%202017\(%D0%9A%D0%9C%D0%A3\).pdf](https://www.dsns.gov.ua/files/2018/1/26/Zvit%202017(%D0%9A%D0%9C%D0%A3).pdf)

25. Публічний звіт Голови ДСНС про результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2018 році. URL: <https://www.dsns.gov.ua/files/2019/1/18/321.pdf>

26. Дегтяр А.О., Бєлай С.В. Дослідження державних механізмів протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру в Україні: методологічний аспект. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електронне фахове видання, 2015. № 1. URL: http://el_zbirn_du.at.ua/2015_1/20.pdf

27. Бєлай С.В. Концепція стратегії соціально-економічної безпеки регіонів України. Державне будівництво. Х.: ХарPI НАДУ. 2012. № 2. URL: www.kbuara.kharkov.ua

28. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/56.pdf.

29. Логістика кризових ситуацій. <http://edu.lp.edu.ua/moduli/lohistyka-kryzovykh-sytuatsii>.

30. Логістичний менеджмент в кризових ситуаціях. <http://vlp.com.ua/node/15595>

Текст лекції

1. Основні показники ефективності системи МТЗ діяльності під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

В даний час система матеріально-технічного забезпечення заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій має складну структуру і механізмом діяльності, властивим сучасним передовим економіко-технічним порядків. Специфіка регламентації діяльності спеціальних структур з боку держави, а також виконуваних ними функцій ускладнює їх адаптацію до умов ринкових відносин. У діяльності подібних організацій ринковий механізм саморегулювання і адаптації в силу об'єктивних причин не в змозі бути задіяні в повному обсязі. Процес пристосування системи і її елементів до сучасних економічних порядків багато в чому залежить від рівня балансування співвідношень функцій підприємництва і активного державного управління.

На даному етапі першочерговим задачею стає визначення основних показників ефективності в діяльності господарюючих суб'єктів (рис. 1). В даний час система матеріально-технічного забезпечення заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій має складну структуру і механізмом діяльності, властивим сучасним передовим економіко-технічним порядків. Специфіка регламентації діяльності спеціальних структур з боку держави, а також виконуваних ними функцій ускладнює їх адаптацію до умов ринкових відносин. У діяльності подібних організацій ринковий механізм саморегулювання і адаптації в силу об'єктивних причин не в змозі бути задіяні в повному обсязі. Процес пристосування системи і її елементів до сучасних економічних порядків багато в чому залежить від рівня балансування співвідношень функцій підприємництва і активного державного управління.

На даному етапі першочерговим задачею стає визначення основних показників ефективності в діяльності господарюючих суб'єктів – економічна стійкість, автоматизація систем управління, забезпеченість технікою і технологією логістики, можливості пошуку джерел залучення ресурсів і гнучкість маневрування ресурсами (рис. 1).

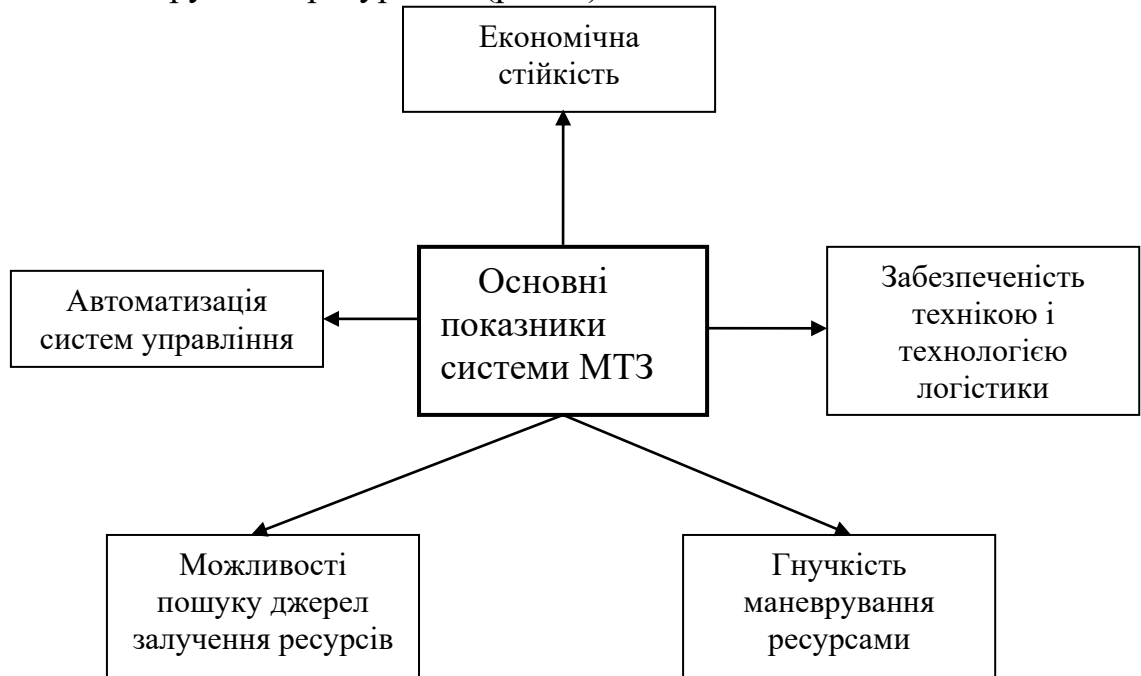

Рис. 1. Основні показники ефективності системи МТЗ діяльності під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій

1. Економічна стійкість визначається:
  - фінансовими витратами;
  - технічними втратами;
  - передовою технологією;
  - інноваціями.
2. Автоматизація систем управління визначається:
  - створенням інтегральних ланцюгів поставок;
  - збором надійної інформації і обміном нею;
  - надійною технологією передачі інформації і обміном нею;
  - безперебійним зв'язком між ланками.
3. Забезпеченість технікою і технологією логістики визначається:
  - наявністю відповідних терміналів;
  - засобами транспортування;
  - спеціальною цільовою технікою і устаткуванням;
  - пакувально-фасувальною технікою.
- 4) Можливості пошуку джерел залучення ресурсів визначаються:
  - попереднім зручним розміщенням ресурсів;
  - використанням регіональних ресурсів;
  - розробкою схем термінової доставки;
  - використанням ресурсів строго за призначенням.

5) Гнучкість маневрування ресурсами визначається:

- державними матеріальними ресурсами;
- використанням кон'юктури мереж постачальників і оптової торгівлі;
- наявністю закордонних постачальників;
- благодійними фондами.

2. Система МТЗ

Система матеріально-технічного забезпечення структур МНС України є одним з основних елементів економіки надзвичайних ситуацій, тісно пов'язаної з економічною безпекою країни. ця система відіграє важливу роль як сполучна ланка між економічними суб'єктами і об'єктами послуг, яке формує попит на виробництво продукції відповідного призначення і забезпечує їх споживання. Разом з тим специфіка роботи така, що економічна ефективність системи низька. Це відбувається через відсутність можливості повного розкриття підприємницького потенціалу.

Матеріально-технічне забезпечення (логістика) являє собою координацію діяльності з транспортування, складування, товароруху, страхування, митне очищення, заяви потреби, які мають особливу важливість в умовах надзвичайних ситуацій. Логістика складається з компонентів, які ефективно мобілізують людей, джерел ресурсів і фінансів, знання і вміння для надання допомоги постраждалим при надзвичайних ситуаціях. Послідовність заходів з контролю і аналізу оптимізації процесів матеріально-технічного забезпечення відображена на рис. 2.

Рис. 2. Контроль і аналіз оптимізації процесів матеріально-технічного забезпечення

Матеріально-технічного забезпечення притаманні деякі особливості:

- 1) матеріально-технічне забезпечення як вид економічної діяльності з часом змінюється, розвивається, переходить на якісно новий рівень;
- 2) виникає необхідність дослідити цей вид економічної діяльності як специфічну державно-підприємницьку систему відповідно до вимог ринкової екоки, аналізувати і розвивати її перспективні напрями.

Крім того, вирішальною характеристикою такої державно-підприємницької системи є надійність і стійкість, з метою забезпечення яких необхідно:

- попередньо узгодити і апробувати дії учасників процесу забезпечення;
- розробити запасні варіанти матеріально-технічного постачання з метою страхування від порушення існуючих варіантів зв'язків;
- створити в структурах оптимальний запас матеріально-технічних ресурсів для практичної діяльності, забезпечити їх надійне зберігання та ефективне розміщення; організувати захист ресурсів від впливу шкідливих речовин, володіти відповідними засобами для їх знешкодження;
- створити оптимальний запас матеріальних ресурсів виробничо-технічного призначення для відновлювальних робіт, попередньо розробити запасні варіанти доставки додаткових ресурсів.

Логістика є сучасною формою управління матеріальними, фінансовими,

кадровими і іншими ресурсами у виробництві та товарообіг. Розробка і здійснення відповідної концепції логістики дозволять скоротити виробничий цикл і терміни виконання замовлень, зменшити запаси матеріалів і готової продукції, прискорити інноваційні процеси, підвищити конкурентоспроможність, забезпечити виконання договірних зобов'язань.

Такий підхід має на увазі системність, цілісність і оптимізацію виробничих витрат. Ресурсні потреби структур МНС України в даний момент задовольняються в рамках жорстких бюджетних обмежень. Виникає необхідність у вишукуванні більш ефективних шляхів використання обмежених ресурсів, які розподіляються системою матеріально-технічного забезпечення. В даний час назріла необхідність створення нового типу організацій в сфері матеріально-технічного забезпечення заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Тому розглянуті вище чинники відіграватимуть, на погляд автора, істотну роль в підвищенні ефективності системи матеріально-технічного забезпечення структур попередження, запобігання і ліквідації наслідків стихійних лих і надзвичайних ситуацій. В даний час назріла необхідність створення нового типу організацій в сфері матеріально-технічного забезпечення заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Тому розглянуті вище чинники відіграватимуть, на погляд автора, істотну роль в підвищенні ефективності системи матеріально-технічного забезпечення структур попередження, запобігання і ліквідації наслідків стихійних лих і надзвичайних ситуацій.